

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДНИХ ВОД В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Шапочка М.К., Вакуленко В.В.

У Постанові Верховної Ради України „Про основні напрями державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” (1998р.) визначено найбільш актуальні екологічні проблеми природних вод на території України.

Ними є:

- кризове зменшення самовідтворювальних можливостей річок та виснаження водоресурсного потенціалу, до якого призвело надмірне антропогенне навантаження на водні об'єкти внаслідок інтенсивного способу ведення водного господарства;
- значне забруднення водних об'єктів унаслідок неупорядкованого відведення стічних вод від населених пунктів, господарських об'єктів і сільськогосподарських угідь;
- широкомасштабне радіаційне забруднення басейнів багатьох річок унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;
- погіршення якості питної води через незадовільний екологічний стан джерел питного водопостачання;
- недостатність економічного механізму використання і реалізації водо-охоронних заходів;
- відсутність автоматизованої постійно діючої мережі моніторингу в системі водокористування тощо.

Названі проблеми екологічного стану водних об'єктів є актуальними для всіх водних басейнів України.

Водні ресурси Дніпра становлять близько 80 відсотків водних ресурсів України і забезпечують водою 32 млн. населення та 2/3 господарського потенціалу країни.

Існує складна екологічна ситуація на території басейну, оскільки 60 відсотків її розорано, на 35 відсотках земля сильно еродована, на 80 відсотках - трансформовано первинний природний ландшафт.

Водосховища на Дніпрі стали акумуляторами забруднюючих речовин.

У катастрофічному стані знаходяться річки Нижнього Дніпра, де щорічно має місце ускладнення санітарно-епідеміологічної ситуації, знижується вилов риби, бідніє біологічне різноманіття.

Значної шкоди екосистемі Дніпра поряд із щорічним забрудненням басейну органічними речовинами (40 тис. тонн), нафтопродуктами (745 тонн), хлоридами, сульфатами (по 400 тис. тонн), солями важких металів (65 - 70 тонн) завдає забруднення біогенними речовинами внаслідок використання відсталих технологій сільськогосподарського виробництва, низької ефективності комунальних очисних споруд.

Питна вода не повинна містити сірководень і метан, що надають їй неприємного запаху і смаку.

Небажана і навіть шкідлива питна вода з дуже високою (більше 1000мг/дм^3), так і з дуже низькою (менше 100мг/дм^3) мінералізацією. Вода з мінералізацією $50\text{-}100\text{мг/дм}^3$ і менше немає доброго смаку і сприймається як дуже прісна.

Важливим екологічним показником є прозорість води. З нею пов'язана інтенсивність фотосинтезу, глибина проникнення світла в товщу води. Прозорість тісно пов'язана з мутністю, тобто вмістом завислих мінеральних частинок.

Для питної води оптимальною є її температура від 8 до $15\text{ }^\circ\text{C}$.

Витрати свіжої води в Україні на одиницю виробленої продукції значно перевищують такі показники у розвинутих країнах Європи: Франції - в 2,5 рази, ФРН - в 4,3, Великобританії та Швеції - в 4,2 рази.

Основними причинами забруднення поверхневих вод України є: скид неочищених та не досить очищених комунально-побутових і промислових стічних вод безпосередньо у водні об'єкти та через систему міської каналізації; надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води з забудованих територій та сільгоспугідь; ерозія ґрунтів на водозабірній площі.

Екологічне оздоровлення басейну Дніпра є одним з найважливіших пріоритетів державної політики у галузі охорони та відтворення водних ресурсів.

Вже зараз відоме рішення, яке дозволить людям уникнути екологічної катастрофи. Це безвідходні або маловідходні технології, переробка відходів в корисні ресурси. Але знадобляться десятиріччя для впровадження ідей в реальне життя.